

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 24/00765
Den 10. januar 2024

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 22. januar 2024

SAMLENOTAT

1. Ruslands aggression mod Ukraine	2
- <i>Politisk drøftelse</i>	2
KOM-dokument foreligger ikke.	2
2. Situationen i Mellemøsten	4
- <i>Politisk drøftelse</i>	4
KOM-dokument foreligger ikke.	4

1. Ruslands aggression mod Ukraine

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender) den 22. januar 2024 ventes en drøftelse af Ruslands aggression mod Ukraine. Det forventes, at der særligt vil være fokus på arbejdet med EU's sikkerhedstilsagn og den ukrainske fredsformel, ligesom en ny militær bistandsfond til støtte for Ukraine under Den Europæiske Fredsfacilitet muligvis vil blive berørt. Regeringen støtter udviklingen af EU's sikkerhedstilsagn til Ukraine, herunder gennem opbygning af Ukraines militære kapaciteter, for at sikre den nødvendige støtte til Ukraine i årene frem.

2. Baggrund

De seneste uger har man fra russisk side gennemført massive drone- og missilangreb rettet mod Kyiv og en række større ukrainske byer. Der er tale om nogle af de mest omfattende russiske luftangreb siden den russiske invasion – hvilket blandt andet medførte en hasteindkaldelse af FN's Sikkerhedsråd i New York den 30. december – med betydelige civile tab og omfattende ødelæggelser på civil infrastruktur til følge.

Der forventes på rådsmødet en drøftelse af EU's sikkerhedstilsagn i forlængelse af rådsmødet (udenrigsanliggender) den 11. december 2023, hvor medlemslandene modtog en status for EU's konsultationer med Ukraine. Konsultationerne pågår fortsat.

Dertil ventes fokus på arbejdet med at skabe global opbakning til den ukrainske fredsformel. Den 14. januar 2024 finder det næste møde for nationale sikkerhedsrådgivere sted i Davos, Schweiz. Drøftelsen forventes derfor at følge op på Davos-mødet og omhandle, hvordan EU-landene fortsat kan bidrage til at bringe initiativet videre.

Ved mødet i Det Europæiske Råd den 14.-15. december 2023 blev der ikke opnået enighed om at afsætte et beløb til en militær bistandsfond ("Ukraine Assistance Fund") til støtte for Ukraine under Den Europæiske Fredsfacilitet (EPF) i perioden 2024-2027. Dette kan derfor også blive genstand for drøftelse ved rådsmødet.

3. Formål og indhold

Indholdet af drøftelsen vil afhænge af udviklingen frem mod rådsmødet. Rådsmødedrøftelsen ventes på nuværende tidspunkt at have fokus på den fortsatte udvikling af EU's sikkerhedstilsagn til Ukraine, samt den ukrainske fredsformel. Derudover vil sagen om en militær bistandsfond ("Ukraine Assistance Fund") under EPF'en muligvis blive rejst.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen ventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet i Danmark. Afhængigt af drøftelsen om den militære bistandsfond til støtte for Ukraine under EPF'en kan det medføre statsfinansielle konsekvenser i form af et øget dansk finansieringsbidrag.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes fortsat bred opbakning blandt medlemslandene til militær, økonomisk og humanitær støtte til Ukraine, herunder generel opbakning til det videre arbejde med EU's sikkerhedstilsagn, samt opbakning til Ukraines fredsformel. De nærmere detaljer ift., hvordan støtten til Ukraine i praksis udmøntes fremadrettet, kan forventes at blive genstand for drøftelserne.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen fortsætter støtten til Ukraine både politisk, militært, civilt og erhvervmæssigt. Regeringen er stærk fortalende for at udvikle EU's sikkerhedstilsagn til Ukraine, herunder gennem opbygning af Ukraines militære kapaciteter, for at sikre den nødvendige støtte til Ukraine i årene frem. Regeringen støtter derfor Rådets nyligt vedtagne ramme for EU's sikkerhedstilsagn, samt EU's igangværende konsultationer med Ukraine herom. Regeringen støtter som led heri, at der sker en forhøjelse af EPF'en øremærket militær støtte til Ukraine på op til 20 mia. euro i perioden 2024-2027, som i videst muligt omfang baseres på en grundig behovs- og effektanalyse. Fra dansk side indtages fortsat en aktiv rolle ift. at bidrage til Ukraines fredsformel. Der fortsættes ligeledes outreach til det globale syd for at opnå bredere global støtte til fredsformlen.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 8. december 2023. Forslag om at etablere en militær bistandsfond for Ukraine under EPF'en har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg til forhandlingsoplæg den 22. september 2023.

2. Situationen i Mellemøsten

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender) den 22. januar 2024 ventes en drøftelse af den aktuelle situation i Israel, Palæstina og omkringliggende lande, herunder behovet for øget adgang for humanitær bistand inklusiv etablering af humanitære korridorer og udvidede humanitære pauser, arbejdet for frigivelse af alle gidsler, vigtigheden af at undgå regional eskalering samt behovet for en langsigtet politisk løsning. Regeringen bakker op om konklusionerne vedr. situationen i Israel/Palæstina fra mødet i Det Europæiske Råd den 26.-27. oktober, herunder behovet for beskyttelse af alle civile og afhjælpning af den humanitære situation i Gaza. Regeringen støtter også bestræbelser på genstart af en fredsproces frem mod en to-statsløsning.

2. Baggrund (fra 4. januar)

I Gaza fortsætter det israelske militær deres kampe i både den nordlige, centrale og sydlige del. Fra israelsk side er det udmeldt, at kampene vil fortsætte i flere måneder, og man har annonceret snart at ville overgå til den såkaldte tredje fase, som vil indebære lavintensitetskampe med færre og mindre israelske enheder. Der er fortsat ca. 130 gidsler i Gaza, hvoraf mindst 20 vurderes af være afgået ved døden.

Ifølge sundhedsmyndighederne i Gaza er over 23.000 palæstinensere blevet dræbt siden 7. oktober, heraf ca. 70 pct. kvinder og børn. Dertil er mindst 58.900 sårede, og omkring 7.000 mennesker anslås at være savnet, hvoraf mange formodes at være begravet under murbrokkerne. Siden den 7. oktober er 145 FN-medarbejdere blevet dræbt i Gaza, hvilket er mere end i nogen anden konflikt.

Den humanitære situation i Gaza er katastrofal. Trods åbning af Kerem Shalom-grænseovergangen (ml. Israel og Gaza) siden 18. december er der fortsat store udfordringer med uddeling af nødhjælp, og der meldes nu om akut fødevarer- og medicinmangel. Omtrent 1,9 millioner er internt fordrevne svarende til ca. 85 pct. af befolkningen i Gaza. Størstedelen af de fordrevne befinder sig fortsat i overfyldte FN-faciliteter i det sydlige Gaza.

På Vestbredden er situationen fortsat præget af Israels militæroperationer og sammenstød mellem israelsk militær og palæstinensere. Ifølge OCHA er 329 palæstinensere (heraf 84 børn) blevet dræbt på Vestbredden siden 7. oktober. Størstedelen i forbindelse med israelske sikkerhedsstyrkers operationer. Bosættervolden er siden 7. oktober steget markant. Hertil kommer, at økonomien på Vestbredden er stærkt udfordret, blandt andet som følge af eksportforbud, restriktioner på bevægelsesfriheden, Israels tilbageholdelse af palæstinensiske skatteindtægter og inddragelse af arbejdstilladelser efter 7. oktober.

På grænsen mellem Libanon og Israel fortsætter de regelmæssige træfninger mellem israelske styrker og Hezbollah. Hezbollah angriber israelske militærenheder og israelske bebyggelser i det nordlige Israel, og israelsk militær foretager angreb i det sydlige Libanon, lejlighedsvis også dybere i Libanon. Den 2. januar blev Saleh al-Arouri, næstformand i Hamas' politiske gren, likvideret i det sydlige Beirut ved et droneangreb, som Hezbollah og Hamas har beskyldt Israel for at stå bag. Fra officiel israelsk side har man offentligt hverken af- eller bekræftet israelsk involvering i angrebet.

Omkring Det Røde Hav og Adenbugten er sikkerhedssituationen tilspidset. Houthi-bevægelsen fortsætter angreb og angrebsforsøg mod den civile skibstrafik, herunder kapringer og angreb med ballistiske missiler og droner og forsøg på angreb på skibe med danske interesser. Den 30. december blev Mærsk-containerskibet Maersk Hangzhou, der sejlede under Singapores flag, angrebet af missiler/droner affyret fra Yemen, da det sejlede i Bab el-Mandab-strædet, som forbinder Det Røde Hav med Adenbugten. Skibet blev angrebet igen den 31. december af fire mindre både. Fra dansk side søges Folketingets opbakning til at indsætte en dansk fregat i den defensive, amerikanskledede indsats Operation Prosperity Guardian (OPG). Danmark er sammen med en række lande medunderskriver af en amerikansk initieret erklæring af 3. januar, der advarer houthierne mod yderligere illegale og uacceptable angreb mod civil skibsfart i Det Røde Hav og Adenbugten.

3. Formål og indhold

Fokus for drøftelsen vil afhænge af udviklingen frem mod rådsmødet. På nuværende tidspunkt forventes fokus på den aktuelle situation i Israel, Palæstina og de omkringliggende lande, herunder på behovet for at alle civile beskyttes, og at den kritiske humanitære situation i Gaza adresseres, arbejdet for løsladelse af alle gidsler, vigtigheden af at undgå regional eskalering samt behovet for en langsigtet politisk løsning. Det forventes, at Israels udenrigsminister samt udenrigsministrene fra Saudi Arabien, Egypten, Jordan, Palæstina og generalsekretæren for den Arabiske Liga deltager i dele af rådsmødet, hvilket vil give EU mulighed for at styrke sit diplomatiske engagement i forhold til den aktuelle situation i regionen.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Om end der er nuanceforskelle mellem EU-medlemslandene, forventes der fortsat enighed om indholdet i HRVP Borrells erklæring den 12. november og konklusionerne fra mødet i Det Europæiske Råd (DER) den 26.-27. oktober. Medlemslandene er således enige om fordømmelse af Hamas' terrorangreb mod Israel og afstandtagen fra Hamas' brug af civile som skjold; understregelse af Israels ret til at forsvare sig inden for rammerne af folkeretten, herunder den humanitære folkeret; krav om frigivelse af gidsler samt fordømmelse af al vold mod civile. Medlemslandene er dertil dybt bekymrede over den forværrede humanitære situation i Gaza, og der er enighed om behovet for at etablere humanitære korridorer og pauser i kamphandlingerne. Der er ligeledes enighed om behovet for at undgå regional eskalering og om at bidrage til at genstarte fredsprocessen frem mod en to-statsløsning samt om at bekæmpe desinformation.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker op om indholdet i HRVP Borrells erklæring den 12. november og indholdet i konklusionerne vedr. situationen i Israel/Palæstina fra mødet i Det Europæiske Råd den 26.-27. oktober. Regeringen støtter op om, at den kritiske humanitære situation i Gaza adresseres med øget humanitær bistand samt med etablering af humanitære korridorer og udvidede humanitære pauser, så bistanden kan nå frem til de civile. Således bakker regeringen også op om EU's firdobling af det humanitære bidrag til Gaza, ligesom Danmark siden konflikten start den 7. oktober selv har ydet ekstraordinær humanitær bistand til Palæstina-krisen. Regeringen bakker op om bestræbelserne på at undgå regional eskalering og på længere sigt genstart af en fredsproces baseret på en to-statsløsning. Dertil er det centralt, at Hamas' terrorangreb mod Israel fortsat fordømmes, og Israel ret til selvforsvar inden for rammerne af folkeretten, herunder den humanitære folkeret, understreges.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 8. december 2023.